

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเรียนรู้เชิงรุกในวิชาสังคมศึกษา

ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ปรับปรุงใหม่

ดร.วิภาดา พินลา
ดร.วิภาพรรณ พินลา

สารบัญ

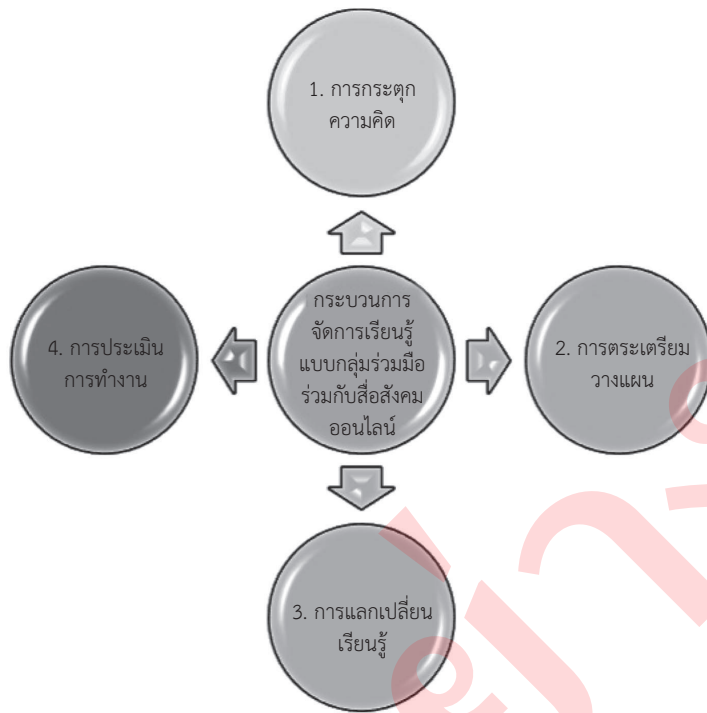
สารบัญภาพ.....	(7)
สารบัญตาราง.....	(8)
คำนำ (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2).....	(9)
คำนำ (ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1).....	(10)
บทที่ 1 ความรู้ทั่วไปของการเรียนรู้เชิงรุก.....	1
ความหมายของการเรียนรู้เชิงรุก.....	1
ปรัชญา ทฤษฎี และแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก.....	3
บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	6
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	12
กิจกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.....	16
บรรณานุกรม.....	34
บทที่ 2 การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์.....	37
ความหมายของการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์.....	37
ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์.....	46
ข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์.....	47
กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์.....	49
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์.....	53
บรรณานุกรม.....	73
บทที่ 3 การจัดการเรียนรู้แบบการแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก.....	75
ความหมายของการเรียนรู้แบบแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก.....	75
ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก.....	81
ข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก.....	83
กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก.....	84
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบแสดงผลบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก.....	89
บรรณานุกรม.....	112

บทที่ 4 การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์	114
ความหมายของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	114
ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	120
ข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	121
กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	122
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์.....	128
บรรณานุกรม.....	153
บทที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์	156
ความหมายของการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์.....	156
ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์.....	159
ข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์.....	164
กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์.....	165
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์.....	170
บรรณานุกรม.....	189
บทที่ 6 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการนำตนเอง	192
ความหมายของการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการนำตนเอง.....	192
ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการนำตนเอง.....	195
ข้อจำกัดของการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการนำตนเอง.....	201
กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการนำตนเอง.....	202
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานด้วยการนำตนเอง.....	206
บรรณานุกรม.....	234
บทที่ 7 การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคผังกราฟิก	236
ความหมายของผังกราฟิก.....	236
แผนผังกราฟิกโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูลในรายวิชาสังคมศึกษา.....	238
รูปแบบผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญา.....	241
ขั้นตอนการสร้างผังมโนทัศน์หรือผังกราฟิก.....	250
การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะทางปัญญาแบบผังกราฟิก.....	253
บรรณานุกรม.....	268
ดรชชนี	270
ประวัติผู้รวบรวมและเขียน	275

ตารางที่ 4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	บทบาทครูผู้สอน	บทบาทผู้เรียน
<p>ขั้นที่ 1 การกระตุ้นความสนใจ เป็นการเตรียมความพร้อมผู้เรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความสงสัย ใคร่หาคำตอบ ด้วยการให้คู่วิดีทัศน์ รูปภาพเกี่ยวกับกรณีศึกษาในเรื่องที่ต้องการสอน กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความสงสัย ใคร่หาคำตอบ ด้วยการให้คู่วิดีทัศน์ รูปภาพเกี่ยวกับกรณีศึกษาในเรื่องที่ต้องการสอน 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมกันอภิปรายถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคลลงกระดาษ จากนั้นจัดกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นอีกครั้ง ร่วมกันอภิปรายถึงสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยการแสดงความคิดเห็นเป็นรายบุคคลลงกระดาษ จากนั้นจัดกลุ่มร่วมกันแสดงความคิดเห็นอีกครั้ง
<p>ขั้นที่ 2 การดำเนินกิจกรรม เป็นการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนสังคมนาศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นหาคำตอบด้วยการตั้งคำถาม การเรียนแบบร่วมมือ การเรียนแบบสืบสอบ การจำลองสถานการณ์ การระดมพลังสมอง และการแก้ปัญหา 	<ul style="list-style-type: none"> ร่วมกันคิดวางแผน และลงมือปฏิบัติอย่างอิสระ เพื่อค้นหาคำตอบร่วมกันทำกิจกรรมที่หลากหลาย
<p>ขั้นที่ 3 การสรุป เป็นการร่วมกันสรุปมโนทัศน์โดยนำเสนอผลจากการลงมือกระทำในรูปแบบต่าง ๆ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับการทำผังมโนทัศน์ แผนผังความคิด (Mind mapping) แบบฝึกหัด ใบงาน การวาดภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการอภิปรายในกลุ่ม เพื่อลงข้อสรุปร่วมกันเกี่ยวกับหลักการและความรู้ที่ได้เรียน เป็นการยืนยันในแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสม
<p>ขั้นที่ 4 การประยุกต์ใช้ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือนำความรู้และประสบการณ์ที่เรียนไปใช้ในสถานการณ์ใหม่หรือในชีวิตประจำวัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ให้ผู้เรียนทดสอบ จดประเด็น อ่าน เขียน อภิปรายแสดงความคิด จับคู่ถามตอบ 	<ul style="list-style-type: none"> ดำเนินการเพื่อความเข้าใจถึงความแตกต่างกันในบริบท สถานที่ เวลา และองค์ประกอบอื่น ๆ อันเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

จากตารางที่ 4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สรุปได้ว่า ครูสังคมนาศึกษาควรให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมที่หลากหลาย ทำทหาย สะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียน และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนควรสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียน โดยการเปิดโอกาสรับ

ภาพที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์

ขั้นที่ 1 การกระตุ้นความคิด (Stimulating thinking)

- 1.1 ครูผู้สอนให้ผู้เรียนดูปัญหาหรือสถานการณ์จากสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย หรือให้ผู้เรียนออกมาเล่าประสบการณ์จากประเด็นปัญหา เพื่อทบทวนความรู้ และประสบการณ์ที่ผ่านมา
- 1.2 ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ที่ได้ดู โดยครูผู้สอนตั้งคำถามถามผู้เรียนว่า สาเหตุของปัญหาหรือสถานการณ์คืออะไร ผลกระทบเป็นอย่างไร มีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร

ขั้นที่ 2 การเตรียมวางแผน (Preparation of plan)

- 2.1 ครูผู้สอนสอนเนื้อหาบทเรียน แล้วให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มสมาชิก มี 4-5 คน คละความสามารถ เช่น เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน
- 2.2 สมาชิกในกลุ่มแบ่งหน้าที่กันศึกษา ค้นคว้าตำรา เอกสาร อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เพื่อหาสาเหตุของปัญหา ผลกระทบ แนวทางในการแก้ปัญหา ครูผู้สอนคอยให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด

ขั้นที่ 3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Exchange of learning)

- 3.1 ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายตกลงยอมรับมติของกลุ่ม เพื่อตัดสินใจในการหาสาเหตุของปัญหา ผลกระทบ แนวทางในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ครูผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น
- 3.2 แต่ละกลุ่มสรุปผลการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษา โดยการนำเสนอหน้าชั้นเรียนต่อครูผู้สอน และผู้เรียนกลุ่มอื่น และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันซักถาม

ขั้นที่ 7 การติดตามผล กระตุ้นความตระหนักของปัญหา ควรมีการอภิปรายเป็นกลุ่ม สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ การโยงสู่กิจกรรมต่อไป เช่น การเขียนเรียงความ การอ่าน การเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ หรือสถานการณ์จำลองต่อไป หรือแม้กระทั่งการฝึกฝนสิ่งที่เรียนไปแล้ว

จากกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติเพื่อไปนำสู่การกล้าแสดงออก สรุปได้ว่า นักวิชาการและนักการศึกษาแต่ละท่าน มีการแบ่งขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติ เพื่อไปนำสู่การกล้าแสดงออกที่มีความคล้ายคลึงกัน แต่มีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทในการนำไปใช้ ซึ่งสามารถสังเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติใช้ตามกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้ ดังภาพที่ 6 มีดังนี้

ภาพที่ 6 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก

ขั้นที่ 1 การกำหนดประเด็น (Determining the issues)

1.1 ครูผู้สอนเล่าถึงสถานการณ์ หรือเหตุการณ์เป็นภาพรวมว่า มีใคร ทำอะไร เกิดขึ้นที่ใด เป็นอย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ในเรื่องราวที่ต้องการหาคำตอบ

1.2 ครูผู้สอนกำหนดประเด็น หรือปัญหาที่นำมาสู่การเรียนรู้แบบแสดงบทบาทสมมติเพื่อนำไปสู่การกล้าแสดงออก โดยเลือกปัญหาที่ไม่ซับซ้อนมากนัก ดังนั้นครูผู้สอนต้องเข้าใจเหตุการณ์ที่เป็นประเด็นหรือปัญหาอย่างชัดเจน

2. ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

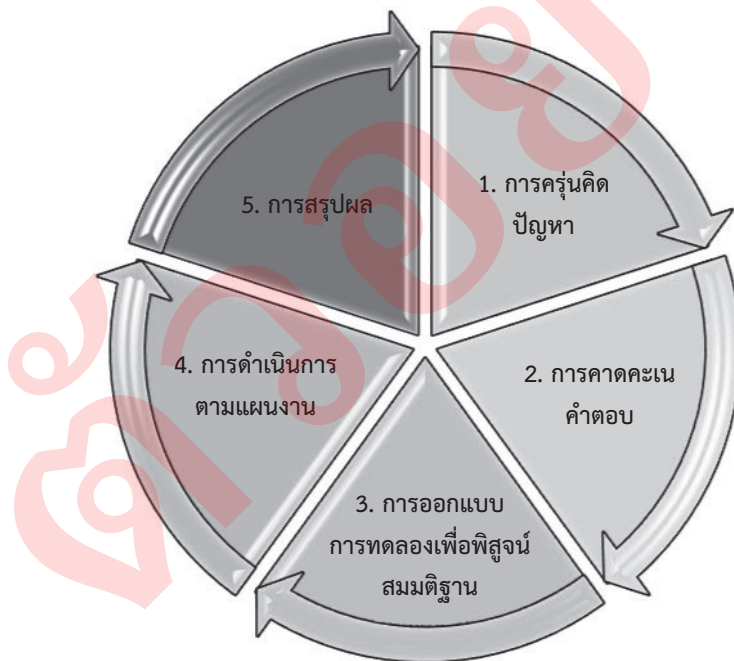
การจัดการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาหรือกรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการที่มุ่งช่วยให้ผู้เรียนฝึกฝนการเผชิญและแก้ปัญหา โดยไม่ต้องรอให้เกิดปัญหาจริง ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2551: 24) ที่กล่าวว่า กรณีศึกษาช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสคิดวิเคราะห์ และเรียนรู้จากความคิดผู้อื่น ช่วยให้มีมุมมองกว้างขึ้น และเมื่อเกิดปัญหาขึ้นก็สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งจากการศึกษาประโยชน์ของกรณีศึกษาจากนักวิชาการและนักการศึกษา สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2554: 170); Ramón Montes-Rodríguez, Juan Bautista Martínez-Rodríguez และ Almudena Ocaña-Fernández (2019: 61) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาไว้ว่า เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดแก้ปัญหา ส่งผลให้ผู้เรียนมีมุมมองที่กว้างขึ้น อีกทั้งเป็นการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ซึ่งให้ผลดีมากสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความรู้ และประสบการณ์หลากหลายสาขา สอดคล้องกับทิตินา แชมมณี (2551: 364); สาคร สุขศรีวงศ์ (2554: 7-10) กล่าวว่า ข้อดีของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษา คือเป็นวิธีจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนสูง ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน และส่งเสริมการเรียนรู้จากกันและกัน

นอกจากนี้ การนำการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนนั้น นับว่าเป็นกระบวนการฝึกความคิดที่สำคัญ เนื่องจากในสังคมปัจจุบันผู้เรียนต้องพบเจอกับสถานการณ์ปัญหาที่หลากหลาย การที่ทำให้ผู้เรียนมีระบบการคิดที่เป็นขั้นตอน เป็นความคิดที่แปลกใหม่ และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (สุพรรณษา น้อยนคร, รุจโรจน์ แก้วอุไร และนฤมล รอดเนียม, 2562: 363) ดังนั้น การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์จึงเป็นพฤติกรรมความคิดที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนมีแนวทางในการแก้ปัญหาที่พบเจออย่างเหมาะสม และสามารถผ่านพ้นปัญหาไปได้ (อภาพรรณ ประทุมไทย, 2563: 79) สอดคล้องกับแนวคิดของ Treffinger (2005: 25-27) กล่าวไว้ว่า กระบวนการแก้ปัญหาในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องฝึกการคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งทักษะการคิดทั้งสองนี้มีความสำคัญอย่างมาก ต้องทำงานสอดประสานกันอย่างกลมกลืน การแก้ปัญหาที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้ทักษะการคิดทั้งสองนี้ ไม่ใช่ใช้แค่ทักษะการคิดใดการคิดหนึ่งเท่านั้น

จากประโยชน์ของการเรียนรู้แบบกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สรุปได้ว่า ครูผู้สอนได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เนื่องจากครูผู้สอนได้เรียนรู้กระบวนการควบคุมกับผลงานของผู้เรียนผ่านการวิเคราะห์กรณีศึกษาว่า กรณีใดทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้รวดเร็ว นอกจากนี้ ผู้เรียน

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้และสร้างสรรค์ (Control and Creativity) ผู้สอนตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการทางความคิด หาเหตุผลจนค้นพบความรู้ หรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องด้วยตนเอง สรุปเป็นหลักการ กฎเกณฑ์ หรือวิธีการแก้ปัญหาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ใหม่ที่หลากหลาย

กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ สรุปได้ว่า นักวิชาการและนักการศึกษาแต่ละท่าน มีการแบ่งขั้นตอนของวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ที่มีความคล้ายคลึงกัน ตรงที่เน้นการเรียนรู้โดยการตั้งคำถามจากสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเชิงวิพากษ์และอธิบายออกเป็นส่วน ๆ ด้วยเหตุและผล ทำให้ผู้เรียนคิดแสวงหาคำตอบที่จะนำไปสู่การค้นพบ อย่างไรก็ตาม วิธีการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์นี้มีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับบริบทในการนำไปใช้ ซึ่งสามารถสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติใช้ตามกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้ดังภาพที่ 8 ดังนี้

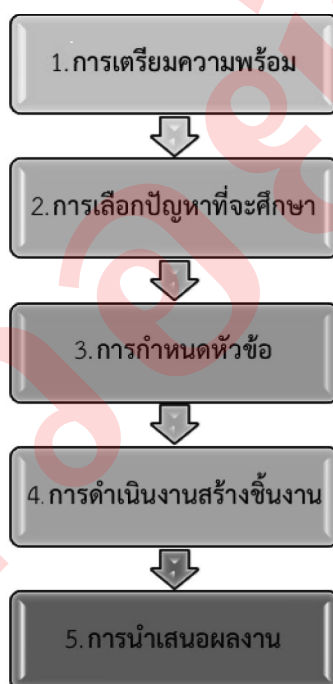

ภาพที่ 8 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์

ขั้นที่ 5 การนำเสนอโครงการและแผนการดำเนินโครงการ นำเสนอโครงการและแผนการให้กับผู้นำชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการนัดหมายกลุ่มเป้าหมายตามแผนการดำเนินโครงการ

ขั้นที่ 6 การดำเนินปฏิบัติการโครงการ โดยการบูรณาการความรู้สู่การบริการให้กับชุมชน โดยการจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มเป้าหมาย และประเมินผลการดำเนินโครงการ

ขั้นที่ 7 การสรุปผลและนำเสนอผลการดำเนินโครงการ การประชุมสัมมนาวิชาการเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการประเมินผลก่อน-หลังจากดำเนินการดำเนินโครงการ กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการด้วยการนำตนเอง สรุปได้ว่า เป็นการจัดการกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง การฟัง และการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในเรื่องเฉพาะ เพื่อนำมาสู่การสรุปองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งสามารถสังเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางนำไปปฏิบัติใช้ตามกระบวนการพัฒนาผู้เรียนได้ดังภาพที่ 9 ดังนี้

ภาพที่ 9 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการด้วยการนำตนเอง

ขั้นที่ 1 การเตรียมความพร้อม (Readiness preparation) ครูผู้สอนจัดเตรียมขอบเขตของโครงการ แหล่งข้อมูล และคำถามนำ จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เตรียมวัสดุ อุปกรณ์ จัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เหมาะกับการทำกิจกรรม เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง

2. แผนผังกราฟิกโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูล ในรายวิชาสังคมศึกษา

ผังกราฟิก เป็นเครื่องมือหรือแผนภาพที่แสดงให้เห็นถึงภาพความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริง หัวเรื่องหรือคำศัพท์ รวมทั้งความคิดในการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ (Kyungbin Kwon, 2018: 1479) โดยอาศัยทักษะการคิดต่าง ๆ ในการจัดกระทำข้อมูล ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การสังเกต การเปรียบเทียบ การจัดเรียงลำดับ การจัดประเภท และการใช้ตัวเลข เพื่อให้เกิดความจำและความเข้าใจในเนื้อหา ซึ่งครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของเนื้อหาบทเรียนและสอดคล้องกับผู้เรียน ซึ่งผังกราฟิกที่นิยมใช้โดยทั่วไปในรายวิชาสังคมศึกษามีอยู่จำนวนมาก ในที่นี้ได้เสนอผังกราฟิกโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูลสรุปได้ดังตารางที่ 16 มีดังนี้

ตารางที่ 16 แผนผังกราฟิกโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูล	รูปแบบ	ลักษณะ	ตัวอย่างหัวข้อแผนผังกราฟิกวิชาสังคมศึกษา
1. ผังกราฟิกที่มีวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูลที่เน้นมโนทัศน์	ผังความคิด	เป็นผังกราฟิกที่แสดงความสัมพันธ์ของสาระ หรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็นโครงสร้างในภาพรวม โดยใช้ตำแหน่งระยะห่างจากจุดศูนย์กลาง สี เครื่องหมาย รูปทรง เรขาคณิต และภาพแสดง ความหมายและเชื่อมโยงของความคิดหรือ สาระนั้น ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - การเผยแพร่และการนับถือพระพุทธศาสนาในทวีปต่าง ๆ - กฎหมายสำคัญในชีวิต - การกำหนดราคาในระบบเศรษฐกิจ - พัฒนาการประวัติศาสตร์ไทย - เครื่องมือทางภูมิศาสตร์
	ผังมโนทัศน์	เป็นผังกราฟิกที่แสดงมโนทัศน์หรือความคิดรวบยอดใหญ่ไว้ตรงกลาง และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์และมโนทัศน์ย่อย ๆ เป็นลำดับขั้นด้วยเส้นเชื่อมโยง	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาสำคัญในประเทศไทย - การเมืองการปกครองโลก - สถาบันทางเศรษฐกิจ - ประวัติศาสตร์อินเดีย - การเปลี่ยนแปลงภูมิศาสตร์โลก
2. ผังกราฟิกที่มีวัตถุประสงค์ของการนำเสนอข้อมูลที่เป็นการเปรียบเทียบ	เวนน์ไดอะแกรม	เป็นผังกราฟิกที่เป็นผังวงกลม 2 วง หรือมากกว่า ที่มีส่วนหนึ่งซ้อนกันอยู่ เป็นผังกราฟิกที่เหมาะสมสำหรับการนำเสนอสิ่ง 2 สิ่ง ซึ่งมีความเหมือนและความแตกต่าง	<ul style="list-style-type: none"> - ศาสนาอิสลามและศาสนาคริสต์ - กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ - สินค้าและบริการ - ประวัติศาสตร์ตะวันตกยุคโบราณและยุคใหม่ - ภูมิอากาศภาคเหนือและภาคใต้

การเรียนรู้เชิงรุกในวิชาสังคมศึกษา

สังคมโลกปัจจุบัน ผู้เรียนถูกเปลี่ยนแปลงบทบาทจากผู้รับความรู้ ไปสู่การมีส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองยิ่งขึ้น ส่งผลให้ครูผู้สอนจำเป็นต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง การอภิปราย การมีปฏิสัมพันธ์กัน และลงมือปฏิบัติจริงตามความแตกต่างระหว่างบุคคลอย่างกระตือรือร้น หนังสือ *การเรียนรู้เชิงรุกในวิชาสังคมศึกษา* จึงเป็นแนวทางสำคัญยิ่ง ที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ ให้สอดคล้องกับห้องเรียนแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมในการเรียนรู้อย่างมีความสุข ไปพร้อม ๆ กับการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวันต่อไป

ISBN 978-616-314-920-6

9 786163 149206

ราคา 350 บาท
หมวดศึกษาศาสตร์

<http://thammasatpress.tu.ac.th>